אבא שלחא. פר"ח ואמר הביאו לי שלחין בשבת[א] והלכה כר' יוסי דקי"ל מעשה רב[ב] וכן נראה לפי כחול מיירי כדפי' בקונט' ולא מיירי דליה אלא לאומן נמי לא קפיד טפי הוה ליה לאתויי דר' יוסי אבוה דשרי לקמן בהדיא של אומן[ג]: **לא אמרו עבודין אלא לענין טומאה בלבד.** פרש"י שאין עור מקבל טומאה עד לאחר עיבוד ואם תאמר והא אמר בזבחים בפ' דם חטאת (דף לג: ושם)[ד] מניין לרבות עור משהופשט תלמוד לומר אשר יזה עליה תכופים יכול אף עור שלא הופשט תלמוד לומר נגד מה נגד מקבל טומאה אף כל דבר המקבל טומאה משמע דעור משהופשט מקבל טומאה[ה] ויש לומר דהתם כשיחדו לישיבה והכא כשלא יחדו[ו] ואפ"ה מוחר לטלטלו בשבת והא דאמר רבא ברים כל הכלים (לקמן קכג.) מדלענין טומאה לאו מגא הוא לענין שבת נמי לאו מגא הוא גבי מחט שניטל חורה או עוקלה[ז] ס"ק מדלענין טומאה לאו מגא הוא אפי' ע"י יחוד דניטל חורה או עוקלה טהורה ולא מהני בה יחוד והא דתנן במסכת כלים בפרק י"ג (משנה ה) מחט שניטל חורה או עוקלה טהורה ואם התקינה למיתות טמאה אומר ר"י דהתם מיירי כשעשה בה שום שינוי ותיקון למיתות אבל בימות בעלמא למיתות אינה טמאה אבל היכא דהוי מגא לענין טומאה ע"י יחוד לגבי שבת הוי מגא בלא יחוד וכן משמע התם דקאמר תרגמא אביי אליבא דרבא בגלמי דזימנין דמימלך עליהו ומשוי להו מגא להכי מוחר לטלטלה אע"ג דאכתי לא אימלך עלה והיא טהורה:

ארבעים אבות מלאכות חסר אחת כנגד מי. דהכנה מלאכות יש דממין להדדי והוה לן למחשביהו חולן כאחת כדפרין בפרק בלל גדול (לקמן עג:) היינו זורה דהיינו בורר היינו מרקד ומשוס חילוק מועט שביניהם לא הוה מחלקינן להו אי לאו דקים להו דל"ש מלאכות הן כנגד שוס דבר לכך בעי כנגד מי:

כנגד כל מלאכה שבתורה. לכאורה נראה דליף ממי ממשכן שהרי לכך נסמכה פרשת שבת לפרשת משכן ועוד אי לא ליף ממשכן א"כ היכי ידעינן לדיה הי עינהו אבות מלאכות והי תולדות[ח] דאין סברא לומר שמדעתם בירלו מלאכות המשובות ועשאום אבות[ט] ועוד דבהדיא תנן לקמן בהזורק[י] המושיט חייב שכך היתה עבודת הלוים[כ] אלא[יא] לפי שיש[יב] מלאכות דומות זו לזו[יג] ואינו עושין שתיהן אבות כגון מרקד ובורר לכך[יד] חלקום חכמים להשליש מנין מלאכות שבתורה הואיל וחלוקות קצת זו מזו ואי אפשר לומר כן דלא פליג מדקאמר בסמוך תניא כמ"ד כנגד עבודות המשכן משמע דפליגי ועוד למאן דלית ליה דרשא דמלאכת ומלאכה מנא ליה דחשיב זורה וברור בשמים ועוד לקמן משמע דמטעם דכנגד עבודות המשכן גרירה[טו] אית לן לאחשוביהו בתרתי דקתמר אביי ורבא בפרק כלל גדול (לקמן עג:) כל מלאכה דהוה במשכן אע"ג דאיכא בה כלל גדול (לקמן עג:) **הם העלו קרשים כו'.** אפילו רבנן דפליגי אר"י בר' יוסי ברבי יהודה[טז] גבי נעץ קנה ברשות הרבים ובראשו מרקלת אע"פ שתתחיה רשות הרבים ובריש כל גגות (שילוחין פט.) [ד"ה בתחילות] האריכתי יותר: **ואתם אל** תכניסו. ואפ"ה לא הויא אב כדפרישית לעיל (דף ג.) [ד"ה פשטן]: אלא

אבא שלחא הוה [א]ואמר הביאו שלחין ונשב עליהן מיתיבי [ב]נסרין של בעה"ב מטלטלין אותן ושל אומן אין מטלטלין אותן ואם חישב לתת עליהן פת לאורחין בין כך ובין כך מטלטלין שאני נסרים דקפיד עלייהו ת"ש עורות בין עבודין ובין שאין עבודין מותר לטלטלן בשבת לא אמרו עבודין אלא לענין טומאה בלבד מאי לאו לא שנא של בעל הבית ולא שנא של אומן לא של בעה"ב אבל של אומן מאי אין מטלטלין אי הכי הא דתני ולא אמרו עבודין אלא לענין טומאה בלבד לפלוג וליתני בדידה בד"א בשל בעה"ב אבל בשל אומן לא כולה בבעל הבית קמיירי כתנאי עורות של בעה"ב מטלטלין אותן ושל אומן אין מטלטלין אותן ר' יוסי אומר אחד זה ואחד זה מטלטלין אותן: הדור יתבי וקמיבעיא להו הא [ג]דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כנגד מי אמר להו ר' חנינא בר חמא כנגד עבודות המשכן אמר להו ר' יונתן בר' אלעזר כך אמר רבי שמעון ברבי יוסי בן לקוניא כנגד [ד]מלאכה מלאכתו ומלאכת שבתורה ארבעים חסר אחת בעי רב יוסף [ו]ויבא הביתה לעשות מלאכתו ממנינא הוא או לא א"ל אביי וליתי ספר תורה ולימני מי לא [ז]אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לא זזו משם עד שהביאו ספר תורה ומנאום אמר ליה כי קא מספקא לי משום דכתיב [ח]והמלאכה היתה דים ממנינא הוא והא כמאן דאמר[ט] לעשות צרכיו נכנס או דילמא ויבא הביתה לעשות מלאכתו ממנינא הוא והאי והמלאכה היתה דים הכי קאמר דשלים ליה עבידתא תיקו תניא כמאן דאמר כנגד עבודות המשכן דתניא אין חייבין אלא על מלאכה שכיוצא בה היתה במשכן הם זרעו ואתם לא תזרעו הם קצרו ואתם לא תקצרו הם העלו את הקרשים מקרקע לעגלה ואתם לא תכניסו מרה"ר לרה"י הם הורידו את הקרשים מעגלה לקרקע ואתם לא תוציאו מרה"י לרה"ר הם הוציאו מעגלה לעגלה ואתם לא תוציאו מרה"י לרה"י מרה"י לרשות היחיד מאי קא עביד אביי ורבא דאמרי תרוויהו ואיתימא רב אדא בר אהבה מרשות היחיד לרה"י דרך רשות הרבים: בגיזי צמר ואין מטלטלין: אמר רבא [י]לא שנו אלא שלא טמן בהן אבל טמן בהן מטלטלין אותן איתיביה ההוא מרבנן בר יומיה לרבא טומנין בגיזי צמר ואין מטלטלין אותן כיצד הוא עושה נוטל

שלחא הוה. אומן לעבד עורות: **ואמר.** בחול: **הביאו שלחין ונשב עליהן.** אלמא לא קפיד: **דקפיד עלייהו.** שמא יתקלקלו: **ולא אמרו עבודין.** לא החזיקו לחלק בין עבודין לשאין עבודין: **אלא לענין טומאה.** דעבודין מקבלין טומאה ולא שאין עבודין: **לפלוג בדידה.** בטלטול גופיה איכא לפלוגי בשל אומן בין עבודין לשאין עבודין דעבודין קפיד עלייהו: **בד"ל.** דעבודין מותר לטלטלן בשל בעה"ב אבל של אומן מאחר שעבדן קפיד עלייהו: **כולה בבעה"ב דאיירי.** ומהדר ליפלוגי בבעה"ב דאיירי ביה ולא אשכח לפלוגי אלא לענין טומאה ואי שבקיה לבעה"ב דאיירי ביה ונקט אומן [כ]מפקקה למילתיה טפי מהשתא: **הדור יתבי.** הגן רבנן לדעיל: **כנגד עבודות המשכן.** אותן המנויות שם בפרק כלל גדול[ל] היו צריכין למשכן ופרשת שבת נסמכה לפרשת מלאכת המשכן ללמוד הימנה: **שבתורה.** שבתוכים בכל התורה והכי קאמר קרא (שמות כ) לא תעשה כל מלאכה כמנין כל מלאכה שבתורה: **לא זזו משם.** [מ]לא יזענא היכא איתמר. ומיהו [אפשר][נ] לענין וי"ו דגמון אתמר מדפרכינן לה נמי בקדושין[ס] גבי וי"ו דגמון ומתרגינן אינהו הוו בקיאי בחסרות ויתרות ש"מ לענין אותיות איתמר והכא ליכא לשנויי הכי: **משום דכתיב והמלאכה היתה דים.** ואי מיגין לתרוייהו הוו ארבעים ומדתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת אינהו איכא חד דלא למיגיא ובהני תרי דאיכא למימר דלא מלאכה גינהו ולא ידענא הי מיגייהו נפיק והכי קא מיבעיא ליה והמלאכה היתה דים ממנינא היא ומלאכה ממש קאמר והכי קאמר המלאכה שהיו עוסין היו עוסין די לא פחות מן הלורך ולא יותר מן הלורך כגון לידודי עסין לציפוי הקרסים לדי היו מרדדין אותם וכן בטויי של יריעות[ע] והאי לעשות מלאכתו הוא דמפיק ומסייע למאן דאמר במסכת סוטה (לו:) לעשות לרביו נכנס לסכך עמה אלא שנראתה לו דמות דיוקנו של אביו ואמר לו עתידין אחיך ליכתב על אבני אפוד לזוגך שימתה שמך מביניהם כו' לו דילמא אי לעשות מלאכתו מלאכה ממש הוא ומסייע לה לאידך: **והאי והמלאכה היתה דים.** לאו מלאכה היא אלא כדמשמע קרא בהנאת נדבה וכמאן דאמר שיימא ליה עבידתא מלאכת ההנאה שלא היו צריכין עוד וכל מידי דרמי עליה דאינש קרי ליה עבידתא כדאמרינן במסכת סוטה (דף לג.) בטילת עבידתא דאמר שנאה לאיתויא להיכלא ואיתו אלא נצא מלאמה להחריב: הם זרעו וקצרו סמנין לצבוע תכלת ועורות אילים וטחנו ולבו נמי סמנין לצבוע. ואופה דקתני בגמרי בלאכות מלאכות הוא דיבוא סמנין אלא דנקט סידורא דפת והכי מפרש בפרק כלל גדול (לקמן דף עד:): **קריקע.** רשות היחיד שבגוהה ר' ורחבה ד': **דרך רשות הרבים.** דאויר שבין העגלות רשות הרבים: **אבל טמן בהן מטלטלין אותן.** קס"ד השתא דמילי מילי קתני מתניתין ולא אהני דטמן בהן קאי: **הסוא מרבנן בר יומיה.** אותו היוס בא לבית מדרשו תחלה[פ]: נוטל

[א] מיי' פכ"ו מהלכות שבת הלכה יב סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן יח ב סס סעיף כה:
[ב] מיי' פכ"ו מהלכות שבת סח סמג סס טור שו"ע א"ח סימן רנו סעיף ב:

מוסף תוספות

א. רר' יוסי לטעמיה דאמר לקמן ״א״ זה וא״ זה מטלטלין אותן״. ממנ״ן. ב. דאי לאו דקים לי׳, לא הוה עביד מעשה. ממנ״ן. ג. דבריית״א דלקמן ״ר׳ יוסי אומר אחד זה ואחד זה מטלטלין אותן״, יותר מפורשת להביא ראיה מזה. ממנ״ן. [אלא] שאמר כן בשבת, ומשום דמעשה רב הביאוה לזה, ולא הביאו מתניתא דלקמן. ריטב״ם. ד. גבי דם חטאת שניתז על העור. ריטב״ם. ה. ואפ״י שאינו עבוד. ריטב״ם. ו. דאחר עיבוד, אפ״ר מחשבה לא בעי אבל קודם עבוד בעי מחשבה. תוס׳ זבחים לג: ד״ה ממנ״ן. ז. [וקשה] כיון דשאינם עבודין אינם מקבלים טומאה, היאך ניטלין בשבת, נימא מדלגבי טומאה לאו מגא הוא, לענין שבת נמי לאו מגא הוא, [וי״ל]. ריטב״ם. ח. דבשלמא לת״ק כל מלאכה דהויא במשכן הויא אב, ואידך תולדה, כדאיתא לקמן בפ׳ הזורק (צו:). ריטב״ם. ט. עד שהשלימום לל״ט, והשאר עשאום תולדות. תוס׳ כלא״ם. י. אלמא ממשכן לפנין. מ׳ הר״ן. ולא אתו (כולהו) דלא כר״ש בר יוסי. ריטב״ם. יא. ודאי כולהו מודו דממשכן לפנין, אלא. תוס׳ כלא״ם. למר גמר כולה מילתא [מנינא ומלאכות. שיטה לבר״ן] ממשכן, ולמר וכו׳ (ש)מצאו להן סמך במנין מלאכות שבתורה, וכיון שידעו מנין, למדו חשיבותן ממשכן. ממנ״ן. ולא הוצרך ללמוד ממלאכה ומלאכת הכתובים בתורה אלא. ריטב״ם. יב. בל״ט מלאכות שמנו חכמים. ריטב״ם. יג. שהיה נראה למנותם אחת. ריטב״ם. יד. הוצרכנו לומר שכנגד ל״ט מלאכות הכתובות בתורה הם, ואינם ל״ט אם לא תמנה לאלו בשלש. ריטב״ם. טו. (ד)בלאו דרשא דמלאכה ומלאכות. תוס׳ כלא״ם.

רב נסים גאון

ולא אמרו עבודין אלא לענין טומאה בלבד. עיקר דליה משתכח במסכת חולין בפ׳ העור והרוטב (דף קכב) וכולן שעיבדן או שהילך בהן כדי עבודה טהורין. ובתוספתא וכולן שעיבדן ושהילך בהן כדי עבודה טהורין משום עור. **אותיבה ההוא מרבנן בר יומיה לרבא.** זה התלמיד אמרו עליו באותו היום נכנס לבית המדרש על כן קרו ליה בר יומיה. וכיוצא בו אמרנו בשחיטת קדשים (זבחים פ״ה דף נז) היה שם תלמיד אחד שבא לשמש לבית המדרש ור׳ יוסי הגלילי שמו. וכבר היה רב אידי אבוה דר׳ יעקב בר אידי הוו קרי ליה בר בי רב דחד יומא, כמו שאמרו [חגיגה דף ה] רב אידי אבוה דר׳ יעקב בר אידי הוה רגיל דהוה אתי תלתא יתרין באורחא, הוה קאי חד יומא בבי רב דהדר אזיל תלתא יתרין באורחא הוה קאי חד יומא באשפיזיה דהדר אתי, הוה קא קרו ליה בר בי רב דחד יומא. חלש דעתיה קרי אנפשיה [איוב יב] שחוק לרעהו אהיה, אמר ליה ר׳ יוחנן במטותא מינך לא תעניש רבנן, נפק ר׳ יוחנן ודרש [שעיה נח] ואותי יום יום ידרושון וכי ביום דרשין אותו ובלילה אין דורשין אותו, אלא לומר לך כל הנוסק בתורה אפילו יום אחד בשנה לשמה מעלה עליו הכתוב כאילו עוסק כל השנה כולה. סליק פרק במה טומנין

[ב] [ועי׳ תוי״ט שבת פ״ז מ״ב קד״ה אבות ועי׳ תיקוטי רמב״ן והרב״ם כשם פירי״ם].
[ג] קידושין ל. ע״ש, ד) סוטה לו:, ה) ס״פ מספקת.
[ו] [לקמן עג.], ז) כפ״ז ליתה לאסכר, ח) [דף ל.], ט) [ע׳ רש״י כנ״ל], י) [ע׳ תוי״ט לה׳ כל מיהי הוה לרבי לי׳ בר בי רב דחד יומא בגיגה ה: עירן], כ) [דף לז.], ל) [לעיל ה. לקמן קח.].

תורה אור השלם

1 וַיְהִי בְּהִיוֹם הַזֶּה וַיָּבֹא הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ וְאֵין אִישׁ מֵאַנְשֵׁי הַבַּיִת שָׁם בַּבָּיִת: בראשית לט יא
2 וְהַמְּלָאכָה הָיְתָה דַיָּם לְכָל הַמְּלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהוֹתֵר: שמות לו ז

גליון הש"ס

רש"י ד"ה לא זזו לא ידענא בו׳. עיין בכרכות דף כה ע"ב רש"י ד"ה מאן שמעת ליה וש"נ:

מוסף רש"י

לא זזו משם. לא איתפרס היכא (קדושין ל.).

רבינו חננאל

אבא שלחא, פירוש פושט עורות היה. וקבלנו מרבותינו דהילכתא כר׳ יוסי דקיי״ל מעשה רב. ואמר ר׳ ישמעאל בר׳ יוסי אבא שלחא הוה ואמר הביאו שלחין ונשב עליהן. נמצא כי עשה מעשה כשמונעתו דתניא עורות של בעל הבית מטלטלין אותן, של אומן אין מטלטלין אותן, ר׳ יוסי אומר זה וזה מטלטלין. הילכך עורות של אומן הואיל דראויין לישב עליהן ואין נפסדין אינו מקפיד עליהן ומותר לטלטלן, אבל נסרין של אומן הואיל ואם ישב עליהן נפגמין הלכך קפיד עליהן ואסור לטלטלן. **אמר** ר׳ חנינה הא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כנגד עבודות המשכן. ותניא כוותיה אין חייבין אלא על מלאכה שכיוצא בה היתה במשכן, כיצד הן זרעו וקצרו והעלו קרשים מקרקע לעגלה אתם לא תזרעו ולא תקצרו כו׳. הא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כו׳, וא״ר יונתן בן אלעזר כנגד מלאכת ומלאכה שבתורה)

והן ס״א, כשתוציא ג׳ מלאכות הכתובין בויכולו השמים, וד׳ שכתוב בהן ועשית ויעשה ותעשה, ולרגל המלאכה, וי״ג שכתוב כל מלאכת עבודה הרי כ״א, נשארו מ׳ ובכללם ששת ימים תאכל מצות וכו׳ לא תעשה מלאכה. ולמה זכה, כי בפירוש אמרו בתלמוד א״י שבא זה הכתוב להשלים ל״ט מלאכות בתורה. ויש מי שמוציא מכלל אלו מ׳, ויבא יוסף הביתה לעשות מלאכתו, ונשארו ל״ט. ויש מי שמוציא המלאכה היתה דים, ולדברי הכל נשארים ל״ט מלאכות. **פיס׳ בגיזי צמר** ואין מטלטלין אותן.

ח) כ״ק ב. לקמן עג. וש״ק, ט) [ועי׳ תוי״ט שבת פ״ז מ״ב קד״ה אבות ועי׳ תיקוטי רמב״ן והרב״ם כשם פירי״ם], י) קידושין ל. ע״ש, יא) סוטה לו:, יב) ס״פ מספקת, יג) [לקמן עג.], יד) כפ״ז ליתה לאסכר, טו) [דף ל.], טז) [ע׳ רש״י כנ״ל], יז) כפ״ז ליתה לה׳ כל מיהי הוה לרבי לי׳ בר בי רב דחד יומא בגיגה ה: עירן], יח) [דף לז.], יט) [לעיל ה. לקמן קח.],

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

נוטל את הכיסוי. אלמא בהנך דטמן נמי קאסר לטלטולי אגא על ידי כיסוי: **יחדן להטמנה.** לעולם: **רבינא אומר.** לעולם כדקאמר רבא אם טמן בהן מותר לטלטלן דיחדן להכי דמו וכבא לאו דאמתניתין קאי דאמתניתין בגיזין של הפתק דודאי אמתיל מסא ולא יחדן לכך: **הפתק.** מערכה גדולה שעורכין ומושיבין להקלותן לסחורה שקורין ט"ס בין של בגדים בין של למר בין של תגרים ובשר מלוח: **חריות.** ענפים קשים כעץ. משסוקשו שדרותיו של לולבין ונפלו עלין שלהן קרי להן חריות: **שגדרן.** כל (לקיטת) [קלילת] תמריס קרי גדילה: **צריך לקשר.** לקשרם יחד מבעוד יום להוציא שלשיבה עומדים ואם לא קשרם יחד אסור לטלטלן למחר דלא הוי יחוד במחשבה: **וכי אסי אמר יבש.** עליהן מבעוד יום: **ואע"פ שלא חישב.** עליהן ליבש למחר גלי דעתיה דליבשה קיימי: **פקורין.** פשתן סרוח שנותנין על המכה: **בגיפא.** למר מנוסך הייתן על המכה: **בומן שלבנן בשמן.** גלי דעתיה דלמכה קיימי להייתן עליה בשבת דלאו לרפואה ניתנו אלא שלא ישרטו מלבושיו את מכתו והוה ליה כמלבוש דעלמא. אבל לא לבנו בשמן דלאו מלבוש הוא ליה משאוי ואין יוצאין בו לר"ה: **ואם יצא בהן בו'.** היינו כרב אסי דאמר יבש אע"פ שלא קשר ולא חישב: **אף אנן נמי תנינא.** כרב אסי: **קש.** שתמיה לטיגא קאי לגבנים או להסקה ומוקצה הוא ואסר היה נתון על המטה ולא לשבב עליו ואם בשבת לשבב עליו והולך לנענעו ולשוטטו לשכיבה שלא יהא צובר וקשה: **לא ינענעו בידו.** שאסור לטלטלו: **אבל מנענעו בגופו.** כלאחר יד: **או שהיה עליו כר או סדין.** ששבב עליו מבעוד יום ואע"פ שלא יחדו לכך ולא חישב עליו דהיינו כרב אסי: **ומאן תנא.** דלעיל דאמר צריך לקשור ופליג אדרבן שמעון: **ולא ידענא.** זעירי קאמר לה: **דעורידי.** ולא יכלו לקשור מבעוד יום והתם הוא דאתי בלא קישור אבל בעלמא לא: **מכניס מלא קופתו עפר.** לכסות בו צואה וזוק ומערה העפר בציתו לאחר ונוטלו תמיד לכל צרכיו: **והוא שייחד לו קרן זוית.** דהוי כמוכן ועומד לכך אבל נתנו בחמלא ביתו למדרס רגליס הרי הוא בטל לגבי קרקעית הבית ומוקצה ואסור: **לרבן שמעון.** דאתי בחשבה בעלמא שאין מעשה מוכיח שעומד לעשות לרביו: **דבר מעניד מעשה.** שבן מעשה הוא שיכול לעשות בו מעשה הוכחה: **לימא רבנאי.** הא דרב יהודה במידי דלאו בר מעשה: **חפין.** משפשפין את הכלים בשבת לאחמן: **חוץ מכלי לסף בגרסקון.** כמין עפר שגדל בחבית של יין וקורין לו אלו"ס והוא עיקר תקון כלי כסף וגורר אותו שהכסף רך והוא ממתק שהוא אב מלאכה: **אבל נפר וחול מותר.** דלא גריר ליה לכסף: **מאי לאו.** הא דתניא אסור לאו משום דגריר ליה אלא משום מוקצה קאסר ליה ותנא דשרי כגון שהכניס מלא קופתו לכך ועירה על גבי קרקע ומאן דאסר קסבר בעינן מעשה וזה לא יכול: **לא דכולי עלמא.** במידי דלאו בר מעשה לא בעינן מעשה דאית ה' דרב יהודה וטעמא מאן דאסר דזימנין דגריר ואף על גב דלא מיכוין לגרור אסור כרבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין ומאן דשרי כר"ש. ומיהו גרתקון אסור דודאי גריר ומודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות [לקמן עה.]: **לא יחוף בהן.** בנתר וחול שעדו בשבת מפני שמשירו:

אלא אי איתמר כו'. אין גירסא זו נכונה דלבאורה משמע שלרבא עצמו היה מקשה וטפי הוי ניחא לי הוה גרס אלא אמר רבא אבל לפי זה הוה צריך לומר דרבינא לפלוגי אמתא: **רבינא אומר בשל הפתק שנו.** ומילתא דרבא דקאמר מעיקרא ובשאינה של הפתק ותימה דרבא קאמר לא שנו משמע דאמתניתין קאי והא מתניתין מיירי בשל הפתק[א] וי"ל דרישא מיירי בכל גיזי צמר בין של הפתק בין שאינם של הפתק דאין מטלטלים אותן וקאמר רבא לא שנו בהנהו שאינה של הפתק אלא שלא טמן בהן אבל טמן בהן מטלטלים אותן והא דקתני סיפא כילד הוא עושה כו' בשל הפתק קאמר ואע"פ שטמן בהן אין מטלטלין כיון שלא הזמינן[ב]:

ורב אסי אמר יבש אע"פ שלא קשר ושלא חישב. רבינו שמשון הזקן פסק כרב אסי מדקאמר בסמוך רב אסי שהוא בתראה מתני' נמי דיקא[ג] ור"ת פוסק כרב מכח קושיא כמו שמפורש בפרק כל הכלים (לקמן דף קכו. בד"ה ר"י אומר ושם):

בפקורין ובציפא. פר"ח כיפה שיש בה שער ומותנין אותה בראש הקדח ונראה שהוא שער לאסו: **אבל לא צבען בשמן אין יוצאין בהן.** לאו דוקא אין יוצאין דאפילו לטלטלה אסור לפי שאינם מוכנים אלא נקט אין יוצאין אגב רישא ובסמוך נמי דקאמר אבל יצא בהן שעה אחת מבעוד יום לאו דוקא יצא להוא הדין יבש בהן בציתו[ד]:

ואם יצא בהן שעה אחת כו'. אע"פ[ה] שלא צבע ולא חישב היינו כרב אסי דאמר יבש אע"פ שלא חישב ולא קישר קשה לר"י רישא דקתני יוצאין בהן בזמן שצבען מאי טריא צבען אפילו חישב נמי דהא כיון דמתיר יצא אע"פ שלא צבע ולא חישב כל שכן חישב[ה] ולא צבע דלבאורה ישיבה גרועה ממחשבה וכן נמי יצאה ומיירי דאפי' דקאמר צבען לא לצאת בהן בשבת אלא כדי לצאת בהן מבעוד יום ואמר כך נמלך[ו] ואפ"ה יכול לצאת בהן בשבת:

ולא ידענא אי בית האבל הוה. פי' אי משום בית האבל התיר אי משום בית המשתה[ז]: רבי יהודה [ח]מכנים אדם מלא קופתו עפר ועושה בה כל צרכו דרש מר זוטרא משמיה דמר זוטרא רבה [ט]והוא שיחד לו קרן זוית אמרו רבנן קמיה דרב פפא כמאן כרבן שמעון בן גמליאל דאי כרבנן האמרי בעינן מעשה אמר להו רב פפא אפילו תימא רבנן עד כאן לא קאמרי רבנן דבעינן מעשה אלא מידי דבר עבידא ביה מעשה אבל מידי דלא בר מיעבדא ביה מעשה לא נימא כתנאי בכל [י]חפין את הכלים חוץ מכלי כסף בגרתקון [כ]הא נתר וחול מותר והתניא [כא]נתר וחול אסור מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר בעינן מעשה ומר סבר לא בעינן מעשה לא דכולי עלמא לא בעינן מעשה ולא קשיא [כב](הא רבי יהודה הא ר' שמעון) הא [כג]רבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור הא ר' שמעון דאמר [כד]דבר שאין מתכוין מותר במאי אוקימתא להא דשרי כר"ש אימא סיפא אבל לא יחוף בהם שערו ואי ר"ש משרא קשרי דתנן

נזיר

א) [תוספתא פ"ד], ב) לקמן קכה: קכו:, ג) [עי' תוס' לקמן קכה: סד"ה וחזדן], ד) [תוספתא פ"יז], ה) רש"ל מ"ז ע"ש, ו) לקמן קמא, ז) ביצה ח., ח) [תוספתא' ביצה פ"ד], ט) [מ"מ מ"ז], י) [נעיל מלח:], כ) [שם וש"נ], כא) [רש"ל], כ) שלא לצנן ולא כרכן בתמיהה והייתו כרב אסי כל"ל.

לעזי רש"י

ט"ש. ערמה.
אלו"ם. צָרִיף (אלום).

מוסף רש"י

שגדרן לעצים. שתתקן לאיסקר (לקמן קכה:). צריך לקשר. מערב שבת (שם). הקש שעל גבי המטה. ומתמה להסקה ומוקצה הוא ומא לבשב עליו ומנענעו כדי שיהא לף ורך לשבב. לא ינענעו בידו. דמוקצה הוא, אבל מנענעו בגופו. בכתפיו וטלטול מן הצד הוא אלא שמיה טלטול (לקמן קמא.). **או שהיה עליו כר או סדין.** דגלי דעתיה דאסקלים לשכיבה מעתה מותרת כלי עליו (שם). **מכניס אדם מלא קופתו עפר.** בשבת ומותנו במקום אחד, ועושה בה כל צרכיו. ולא אמרינן בעלה לה לגני קרקע הבית אילדי דזוטרא (ביצה ח.). **והוא שיחד לו קרן זוית.** ולא שעתה, דמוכחא מילתא דלגרכיו קא בעי לה, ובעפר תיתות קאמר שאינו מוסקר לא אפירה ולא מיתה אלא הכנה (שם).

מוסף תוספות

א. ואפ' טמן בהן אין מטלטלין אותן. מי' הכ"ל. ב. להטמנה. תוס' הכ"ל. מיהו ייחדן להטמנה אפי' בשל הפתק מטלטלין אותן. מי' הכ"ל. ג. [אע"ג] דישיבה שלא בהזמנה גרועא מהזמנה גרידתא. ביצה"פ, וכ"ש אם חשב עליהן כשמואל ואע"פ שלא ישב. רפא"פ. ד. שלא מצאנו הזמנה מועלת כ"א לגבי מוקצה לשורר מוכן, וה"נ הני פקורין וציפא הן מוקצין דסתמייהו לטוייה קיימי, ומש"ה בעי הזמנה ובלא הזמנה אסירי. תוס' ר"י. ה. ולא יצא. תוס' הכל"ש. ו. ולא יצא בהם. תוס' הכל"ש. ז. אבל בעלמא לא. תוס' הכל"ש.

ח) עיין עוד ערך אפפק.

יט א מיי' פכ"ה מהל' שבת הל"ט סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן רנט סעיף ח:
כ ב ג מיי' פכ"ה מהל' שבת הלכה כא טור שו"ע או"ח סימן שח סעיף כ:
כא ד מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה יז טור שו"ע שם סעיף כד (וסי' שלח סעיף ג):
כב ה ו מיי' פכ"ה מהל' שבת הלכה כב סמג שם טוש"ע או"ח סי' שח סעיף לח וסימן תצח סעיף יח:
כג ז מיי' פכ"ג מהלכות שבת הלכה ז סמג שם טוש"ע או"ח סימן שמג סעיף ע:

רבינו חננאל

וקי"ל כרבא דאמר שלא שנו אלא שלא יחדן להטמנה, [אבל יחדן להטמנה] מטלטלין אותן, דהא ר' נמי תני כוותיה. **ורבינא** דהוא בתראה אוקמה למשנתנו בשל הפתק[ו]. פי' הפתק, לשון יוני הוא, כגון אוצר המוטל לסחורה כתחנן בע"ז [לט:] החגבים הבאים מן הסלילה אסורין ומן ההפתק מותרין, **ותניא** [שם מ:] חגבין והקפלוטאות הבאים מן ההפתק ומן האוצר ומן הספינה מותרין, כדתנינן גיזי צמר של הפתק אין מטלטלין אותן אם התקינן בעל הבית להשתמש בהן מותר. חריות **של דקל שגדרן לעצים ונמלך עליהן לישיבה.** אוקימנא ר' חנינא בן עקיבא אומר צריך לקשר, ר' שמעון בן גמליאל אומר אין צריך לקשר. אמר רבה בר בר חנא הילכתא כרשב"ג, ואע"ג דאמר רב יקשור הא אמר שמואל יחשוב כרבה בר בר חנה. ודר' אסי נמי דאמר כי האי תנא, דתני יוצאין בפיקריון ובציפא כו', פי' פיאה נכרית והוא שיער שעושה (בכפה) [לכיפה] והקרח נותנן בראשו ונראה כי אותו שיער [שבכיפה] שיער ראשו הוא, ואם יצא בהן שעה אחת מבעוד יום דיו. הא דאמר רב אסי עדיפא מדשמואל, ונמצא רב לגבייהו יחיד ויחיד ורבים הלכה כרבים. הא דאמר רב יהודה מכנים אדם מלא קופתו עפר, כבר פרשתיה במסכת י"ט. **דלא (אכרע בהא מילתא) [בר מיעבדא ביה מעשה].** נימא כתנאי בכל חפין את הכלים כו', מלשון אשה חופפת וסורקת כו'.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ה. וגשל, © כל הזכויות שמורות

עין משפט נר מצוה

כד א מיי' פ"ה מהלכות מילה הלכה יד סמג לאוין נד:
כה ב ג מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה יג סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שכ סעיף ט:
כו ד טוש"ע או"ח סימן קעג סעיף ט:
כז ה ו מיי' פ"ד ופכ"ו מהלכות שבת [דין זה ליתא בהרמב"ם ועיין בכ"מ] סמג שם טוש"ע או"ח סימן רנו סעיף ג:
כח ז מיי' פכ"ה מהל' שבת הלכה טו טור שו"ע או"ח סימן שלו סעיף ו:
כט ח שו"ע או"ח סי' שי"ד ס"ב:

תורה אור השלם

נ כִּל פֹּעֵל יְיָ לְמַעֲנֵהוּ וְגַם רָשָׁע לְיוֹם רָעָה:
משלי טז ד

גליון הש"ם

גמ' **האי סליקוסתא.** עי' לעיל דף מג ע"ב תוס' ד"ה דכי"ע טלטול:

לעזי רש"י

ריאו"ל [ריאול"א]. סיגלית (פרח).
בליצי"א [בליצי"ר]. לפצוע.

רבינו חננאל

ברחיצת ידים דקא אמרינן אבל דוחק פניו ידיו ורגליו הא חנא דסבר משום השרת נימין מדולדלות, אליבא דר' יהודא מוקים לה בקשין וסרוס ואשה דלית להו שיער, אבל הלכה כר' שמעון דאפילו גברי בעלי שיער שרו. וכן עפר לבינתה שרי למימשא ביה ידיה. ריש מי שמפרש לבינתה מלשון [שה"ג גר' מור ולבונה. וכן כוסבא דיסמין, וכן בראדא דהיא תילתא אהלא, תילתא סיגלי, תילתא אסא, הני כולהו לענין רחיצת ידים בהן. וקי"ל דבכולהי הני שרי. אבל רובא אהלא, רב נחמיה לא הוה שרי וכ"ש כולה. (**אוכלין וכ"ש בשבת**) **לפצוע זיתים** וכיוצא בהן לרחוץ בהן ידיו בחול אסור משום הפסד אוכלין, וכ"ש בשבת שאסור. וזה שאמר שמואל עושה אדם כל צורכיו בפת, לית הלכתא כוותיה. והאוסר ידיו לרחוץ [ב]בראדא סבר ליה כי האי חנא דתניא מגרר אדם גילדי צואה וגילדי מכה שעל בשרו בשביל צערו, ואם לייפות עצמו אסור. והמתיר סבר לה כר' שמעון בן גמליאל דאמר רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בשביל כבוד קונו משום שנאמר כל פעל ה' למענהו. מתני' ר' אלעזר בן עזריה אומר קופה מטה על צדה ונוטל כו'. אסיקנא הכל מודים שאם נתקלקלה הגומא שאסור להחזיר. **סליקוסתא** שהיא אגודה של חבצלת וכיוצא בה, אמר רב הונא נעצה בחול או בטיט וחלצה והרויח בטיט מע"ש כדי שתהא נכנסת ויוצא בגומא מותרת לטלה בשבת. וכן אמר שמואל בסכינא דנעיצא ביני אורבי, כמו שאמר בסליקוסתא. ומוחבינן עליה הטומן לפת וצנונות תחת הגפן אם היו מקצתן מגולין אין חושש

מוסף רש"י

חופף. ממליק שערו (לקמן פא:) לו: מתחבר, פרי"ר בלע"ז (ברכות ו.) כמו (דברים לג) חופף עליו כל היום, לשון מגדל (נדיר סב.). **ומפספס.** קרפי"ל (לקמן פא:) שמכיר שערותיו זו מזו (נדיר שם). **אבל לא סורק.** במסרק, דולפי מסיר שער ומודה ר"ש בפסוק רישיה ולא יעות, אבל חופף ומפספס פעמים שפיגו מסיר וכשמסיר דבר שאין מתכוין מותר (לקמן פא:). **עושה אדם כל צורכו בפת.** משתמש בו ואין כאן משום בזיון, וממתחו כמכשיל (לקמן קמב.) ולא מיישינן לבזיון לשולחן (ביצה כא:). **דצה.** לשון חיקוק (יבמות קט:). **הטומן לפת.** להצניע (עדויות עז:). **אינו חרושש.** לפי שאינה מוקרשת (לקמן קיג.).

מוסף תוספות

א. מכלל דר' שמעון שרי, והיינו דמקשינן מינה הכא להא דתניא 'אבל לא יחוף בהן שערו'. רמב"ן. ב. [ן]דבר הלמד מענינו הוא שלא נאסר בשביל סחיטה. רמב"ן. ג. הא בחול מי אסור. רמב"ן. ד. ובכך נוחים יותר לאכול כשיצא מהן המרירות. תוס' הרא"ש. ה. הוזהמא. תוס' הרא"ש. ו. אבל משום סחיטה ליכא כיון שאינו צריך למיתהן והולך לאיבוד. ריטב"א. ז. ונזרעה זריעה גמורה לשם זריעה נמי. רמב"ן. ח. הרא"ל והיו מתוקנים מקודם. תוס' עירובין עז. ד"ה הטומן. ט. [ד]מה בכך אי מקצת עליו מגולין. תוס' הרא"ש. י. שכן דרך כל זריעתן. רמב"ן. ואמאי אינו חרושש משום כלאים שביעית ומעשר. תוס' הרא"ש. יא. וגם לא נתכוון אלא להטמנה בעלמא. תוס' הרא"ש.

מסורת הש"ם

רבי שמעון אומר נזיר חופף ומפספס בו'. ומיירי בנתר וחול דתנן בתר הכי בפ' ג' מינין (מזיר דף מב.) ר' ישמעאל אומר מזיר לא יחוף ולשון בחלמה לפי שמסיר את השער[א]: **אבל לא סורק.** התם מפרש טעמא משום דלהשרת נימין המדולדלות מתכוין: **במאי אוקימתא כר' יהודה אימא סיפא בו'.** בשלמא לר' יהודה אימא דשערות פניו ידיו ורגליו אינם נושרות מהר ולא הוי פסיק רישיה ושרי אבל בראשו אסור דהוי פסיק רישיה אבל השתא דאוקימתא כר' יהודה אע"ג דלא הוי פסיק רישיה הוי לן למיסר: **מהו לפצוע זיתים בשבת.** פירש בקונט' להכותם על הסלע למתק מרירותן ומיבעיא ליה לר' אסיר בשבת משום שוי אוכלא ומיקוני אוכלא ופריך ובחול מי התירו דאיכא הפסד אוכלין שנפסד המשקה הזב מהן:

וקשה לפ"ז דבפ' תבשילין גבי דייני סמיטה ה"ל למימני[ב] ועוד[ג] מה הפסד אוכלין יש כיון שעושה לתקנם[ד] ומפרש ר"י מהו לפצוע לחוף פניו ידיו ורגליו כי הוה דלעיל ולכך מי זיתים להעביר[ה] וללבן כדאמר במסכת ע"ז מולגן ברותמין או מולגן במי זיתים[ו] ופריך ובחול מי התירו דאיכא הפסד דנמאסקן לגאליה: (ת"י)

בשביל צערו. ואם אין לו צער אחר אלא שמתבייש לילך בין בני אדם שרי דאין לך צער גדול מזה:

הכל מודים שאם נתקלקלה הגומא שאסורה להחזיר. ואפי' לר"א בן תדאי דאמר בפרק כל הכלים (לקמן קכג.) תוחב בכוס או בכרכר והן נגערות מאליהן דטלטול מן הצד לא שמיה טלטול וכן קי"ל הכא עדיף טפי ממלטול מן הצד שצריך לטלטל אילך ואילך כשרופין להטמין: **אי לא נתקלקלה הגומא פשיטא.** עפי' הוה ליה למפרך מ"ט דמאן דאסר:

גורדיתא דקני. מין אילן כפירוש הקונטרס דלמשמע בעושין פסין (עירובין יט:) ומיירי למטה מג' לכליא איסור משתמש במחובר כדאמר בפרק כל הכלים (לקמן קכה:) ובפרק בתרא דעירובין (דף ק.): **הטומן לפת וצנונות כו'.** ע"כ בשלא הסריסו מיירי דבהסריסו לא היו ניטלין בשבת ואם תאמר בשלמא כלאים ושביעית אינטריך לאשמעינן דלא גזרינן כשמתכוין להטמין אטו דילמא אתי לנוטעה אבל מעשר אמאי נקטיה דאפי' הסריסו[ז] לא שייך מעשר כיון דליכא תוספת ואי נקטיה דשרי לעשר מן התלוש ממקום אחר עליו או לעשותו מעשר על התלוש ולא חייש דילמא אתי לעשר מן התלוש על הממובר או להפך מ"כ הוה ליה למינקטו תרומה דבכל דוכתא רגיל להזכיר תרומה על זה כדאמר (תרומות פ"ש מ"ב) אין תורמין מן התלוש על המחובר[ח] פירות ערוגה זו תלושין יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברין ואומר ר"י דרגילות הוא שמתוספין ממתא ליחלוחית הקרקע כמו שאנו רואין שומין וגלגלים שמתוספין אפי' כשמונחין בחלון ועל אותו תוספת קאמר דלא בעי לעשורי[ט] ודוקא נקט הטומן אבל בתתכוין לנטיעה הוא משום כולן:

מקצת עליו מגולים. משום דבעי למתני וניטלין בשבת נקט מקצת עליו מגולים דלפירש בקונטרס ובערוך[י] משמע דמשום כולהו נקט לפירש אם רב האי גאון דגרס אם היו מקצתם מגולים[יא] שאם האמהות טומנים בקרקע והעלים מגולים הרי זו זריעה מעולה' אלא דוקא מקצתן מגולים אינו מושם משום כלאים ושביעית דלאו זריעה היא ומה שהקשה והלא זריעה מעולה היא לאו פירכא היא דבלא הסריסו איירי דפריסית[יא] ולפירושו קשה דבפרק חלון (עירובין דף עז. ושם) קאמר רב ימאיל כפה פפל ממעטו ופריך והא ניטלת בשבת הוא

א) נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק אלא הא והא ר' יהודה היא ותרי תנאי אליבא דר' יהודה האי תנא אליבא דר' יהודה סבר גריר והאי תנא אליבא דר' יהודה סבר לא גריר במאי אוקימתא כר' יהודה אימא סיפא אבל פניו ידיו ורגליו מותר הא מעבר שיער איבעיית אימא בקטן ואיבעיית אימא באשה ואיבעיית אימא בסרים אמר רב יהודה ב) עפר לבינתא שרי אמר רב יוסף ג) כוספא דיסמין שרי אמר רבא עפר פלפלי שרי אמר רב ששת ברדא שרי מאי ברדא אמר רב יוסף תילתא אהלא ותילתא אסא ותילתא סיגלי אמר רב נחמיה בר יוסף ד) כל היכא דליכא רובא אהלא שפיר דמי בעו מיניה מרב ששת מהו לפצוע זיתים בשבת אמר להו וכי בחול מי התירו קסבר משום הפסד אוכלין לימא פליגא דשמואל דאמר שמואל ה) עושה אדם כל צורכו בפת אמרי פת לא מאיסא הני מאיסי אמימר ומר זוטרא ורב אשי הוו יתבי אייתו לקמייהו ברדא אמימר ורב אשי משו מר זוטרא לא משא אמרו ליה לא סבר לה מר להא דאמר רב ששת ברדא שרי אמר להו רב מרדכי בר מיניה דמר דאפילו בחול נמי לא ס"ל סבר לה כי הא דתניא מגרר אדם גלדי צואה וגלדי מכה שעל בשרו בשביל צערו אם בשביל ליפות אסור ואינהו כמאן סברוה כי הא דתניא ו) רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום בשביל קונו משום שנאמר ז) כל פעל ה' למענהו: רבי אלעזר בן עזריה אומר קופה מטה על צדה ונוטל שמא ימוט וכו': אמר רבי אבא אמר רבי חייא בר אשי ח) (אמר רב) ט) הכל מודים שאם נתקלקלה הגומא שאסור להחזיר תנן וחכמים אומרים נוטל ומחזיר היכי דמי אי דלא נתקלקלה הגומא י) שפיר קא אמרי רבנן אלא לאו אף על פי דנתקלקלה הגומא לא לעולם דלא נתקלקלה והכא בחוששין קמיפלגי מר סבר חוששין שמא נתקלקלה הגומא ומר סבר יא) אין חוששין אמר רב הונא יב) האי סליקוסתא יג) דצה שלפה והדר דצה שריא ואי לאו אסיר אמר שמואל האי יד) סכינא דביני אורבי דצה שלפה והדר דצה שרי ואי לאו אסיר מר זוטרא ואיתימא רב אשי אמר בגורדיתא דקני שפיר דמי אמר ליה רב מרדכי לרבא מתיב רב קטינא תיובתא טו) הטומן לפת וצנונות תחת הגפן אם היה מקצת עליו מגולים אינו חושש לא

ב) דפי' פסולת שומסמין שסוכסין אותו כוכב של יסמין ומייצרין אותן ומוזקין אותן ומוזגין בהן ירים מוהסמות ערוך בערך כספן ועיין רש"י שקילר כזה למאד). ג) ברכות נ:; לקמן קמב. ביפה פ:; ד) [תוס' ברכות פ"ד ע"ב], ה) בת"ש ליתא, ו) ס"ל פסיקתא, ז) [כמו דעבה אלא שמבליע הע"ין ומקבר את נשותו כ"כ רש"י פ' ויפא למ"ד אל"ח], ח) לקמן קיג. עירובין עז. כלאים פרק ג מ"ט [עי' תוספות מנחות ט. ד"ה אסר וכו' מה שהניחו בתוכה ועיין תוס' לעיל מג: תד"ה דמי"ע עלעולו וכו' יתיבה המיתה], ט) ע' רש"י ברכות ו. ד"ה ממוחיה, י) [ברכות מז:], יא) [ממתק. יעב"ן], ט) [אלא תיבות הללו ר"ש אומר לריך תיקון וא"ל לומר דהגי' לר' ר' לפניהם שהרי להדיא אמרינן במיר מב. עלה דהך מצנה לתנן מיר חופף וכו' וחופף ומפספס מני ר"ש היא דאמר דבר שאין מתכוין וכו' ע"ש], מ) [קידושין סב:], נ) [ערך לפת],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בגורדים' דקני (קנים הדקלים) תא"מ וכ"כ ס"ל קנים הדודקרים:

מוסף רש"י

חופף. ממליק שערו (לקמן פא:) לו: מתחבר, פרי"ר בלע"ז (ברכות ו.) כמו (דברים לג) חופף עליו כל היום, לשון מגדל (נדיר סב.). **ומפספס.** קרפי"ל (לקמן פא:) שמכיר שערותיו זו מזו (נדיר שם). **אבל לא סורק.** במסרק, דולפי מסיר שער ומודה ר"ש בפסוק רישיה ולא יעות, אבל חופף ומפספס פעמים שפיגו מסיר וכשמסיר דבר שאין מתכוין מותר (לקמן פא:). **עושה אדם כל צורכו בפת.** משתמש בו ואין כאן משום בזיון, וממתחו כמכשיל (לקמן קמב.) ולא מיישינן לבזיון לשולחן (ביצה כא:). **דצה.** לשון חיקוק (יבמות קט:). **הטומן לפת.** להצניע (עדויות עז:). **אינו חרושש.** לפי שאינה מוקרשת (לקמן קיג.).

מוסף תוספות

א. מכלל דר' שמעון שרי, והיינו דמקשינן מינה הכא להא דתניא 'אבל לא יחוף בהן שערו'. רמב"ן. ב. [ן]דבר הלמד מענינו הוא שלא נאסר בשביל סחיטה. רמב"ן. ג. הא בחול מי אסור. רמב"ן. ד. ובכך נוחים יותר לאכול כשיצא מהן המרירות. תוס' הרא"ש. ה. הוזהמא. תוס' הרא"ש. ו. אבל משום סחיטה ליכא כיון שאינו צריך למיתהן והולך לאיבוד. ריטב"א. ז. ונזרעה זריעה גמורה לשם זריעה נמי. רמב"ן. ח. הרא"ל והיו מתוקנים מקודם. תוס' עירובין עז. ד"ה הטומן. ט. [ד]מה בכך אי מקצת עליו מגולין. תוס' הרא"ש. י. שכן דרך כל זריעתן. רמב"ן. ואמאי אינו חרושש משום כלאים שביעית ומעשר. תוס' הרא"ש. יא. וגם לא נתכוון אלא להטמנה בעלמא. תוס' הרא"ש.

ח) לקמן פפ:; מיר מב., שסוכסין אותו כוכב של יסמין ומייצרין אותן ומוזקין אותן ומוזגין בהן ירים מוהסמות ערוך בערך כספן ועיין רש"י שקילר כזה למאד), ג) ברכות נ:; לקמן קמב. ביפה פ:; ד) [תוס' ברכות פ"ד ע"ב], ה) בת"ש ליתא, ו) ס"ל פסיקתא, ז) [כמו דעבה אלא שמבליע הע"ין ומקבר את נשותו כ"כ רש"י פ' ויפא למ"ד אל"ח], ח) לקמן קיג. עירובין עז. כלאים פרק ג מ"ט [עי' תוספות מנחות ט. ד"ה אסר וכו' מה שהניחו בתוכה ועיין תוס' לעיל מג: תד"ה דמי"ע עלעולו וכו' יתיבה המיתה], ט) ע' רש"י ברכות ו. ד"ה ממוחיה, י) [ברכות מז:], יא) [ממתק. יעב"ן], ט) [אלא תיבות הללו ר"ש אומר לריך תיקון וא"ל לומר דהגי' לר' ר' לפניהם שהרי להדיא אמרינן במיר מב. עלה דהך מצנה לתנן מיר חופף וכו' וחופף ומפספס מני ר"ש היא דאמר דבר שאין מתכוין וכו' ע"ש], מ) [קידושין סב:], נ) [ערך לפת],

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

לא משום כלאים. דאין זו שתילה: **ולא משום מעשר.** דימעת בטלה לה לגבי קרקע והרי הוא כלוקטה מתחלה ויהא צריך לעשר על הנוסף שמא ניתוסף: **וניטלין בשבת.** שאוחזה במקלת עליה המגולין ולא חיישי אם העפר ניער מאליו וה"ה לסליקוסתא: **מתני' לא יכסנו משתחשך.** הא פריסנא טעמא בפ"ב (דף לד.) מפני מה אמרו אין טומנין בדבר שאינו מוסיף הבל משתשיכה גזירה שמא ירמיז: **ממלא הקיסון.** של צונן: **ונותן לתוך הכר.** שלא יתמו בחוט הקיץ והחמה כגון כר וכסת של לבדין שאינו מחמם: **גמ' מופר להטמין אם הצונן.** מפני החמה שלא יתמו ולא גזיזין אלו הטמנה כדי שיתמו: **אי ממאני הוה אמינא הני מילי.** כגון מיס צונגין שאין דרכן להטמין תחת כר וכסת לחממן שאין מתחממין בכך הלכך ליכא למיגזר: **אבל דבר שדרכו להטמין.** לחמם כגון תבשיל אימא לא טעמינו מפני החמה: **הניר להטמין אם הצונן.** מפני החוט: **זקן.** ר' יוסי: **ממלא מקום אבותיו.** גדול כאביו: **היה לפוף ויושב לפני רבי.** מפני כבוד הנשיאות ולא היה מורה לפניו אע"פ שגדול הימנו: **כבר הורה זקן.** גדלו ונשאו עליו: **אטמין לי צונן.** בשבת: **ואייתי לי מיא דאחים קפילא ארמאה.** שהמין נחתום נכרי ובחול ולאשמועינן דאין בהן משום בשולי נכרים: **ורבנוסיה.** כרבותיו: **אדם חשוב שאני.** שהוא מיקל עומד ומיקל יותר: **אין עומנין אם החמין משתשיכה ואפילו בדבר שאינו מוסיף הבל.** וכדאמרן[ו] שמא ימלא קדרתו צונגת כשילכה להטמינה וירתיחנה בשבת אבל אם גם להוסיף כיסוי על כיסוי משתשיכה מוסיף: **גלופקרא.** קו"ט ויש בו הבל יותר מן הסדינין ונוטל את הגלופקרא בימות החמה אם ירא שמא יקדיים תבשילו מחמת רוב כיסוי: **וכן היה רשב"ג.** מיקל קולא אחריתי בהטמנה: **לא אסרו.** להטמין משתשיכה אלא במיחם שהותחמו בו להתם הוא דאיכא למיגזר שמא ירתיח: **אבל מפנה הוא ממיחם למיחם אחר ומטמין** זהו לשון התוספתא. והיינו נמי פינהו ממיחם למיחם מותר דהשתא ליכא למיגזר שמא ירתיח דהשתא אקורי קא מיקר להו בתמיה: **טמן.** הקדרה בדבר הניטל מה שנתן סביבותיה הוי דבר מוכן: **וכיסה.** על פיה נמי דבר המוכן כגון כלי: **או שטמן בדבר שאינו ניטל.** וכיסה בדבר הניטל: **הרי זה נוטל ומחזיר.** דהואיל והכיסוי ניטל מגלה הקדרה ואוחזה. אבל טמן וכיסה בדבר שאינו ניטל או אפי' טמן בדבר הניטל וכיסה בדבר שאינו ניטל אם אין מקלת פיה מגולה לא יטול דאין לו במה יאחזנה. ואם תאמר יפנה סביבותיה הואיל ודבר הניטל הוא ויאחזנה בדופניה (ז) ויטנה על דלה ויפול הכיסוי כי הניא דתנן לקמן (פרק נוטל דף קמב:) האבן שעל פי החבית מטה על דלה והיא נופלת ואם היתה בין החביות מגביהה ומטה על דלה והיא נופלת הא אוקימנא התם בשבא אבל במנים נעשה בסיס לדבר האסור והיכא דמגולה מקצתו אין זה טלטול שמגדלו והכיסוי נופל מאליו: הרי מגולות מקצתן ועל כן אומר ר"ת דלא חשיב כמנים (ח) כיון שדעתו ליטלו בשבת (שם דף קמג.) נמי תנן בית שמאי אומרים מגביהין מעל גבי השלחן עצמות וקליפים וב"ה אומרים מסלק את הטבלא ומנערה ולא חשיב לב"ה כמנים והכא מיירי בכיסוי כעין כלי חרס שנותנים על הקדרה שהקדרה גלויה בתוכה ואי אפשר לנער הכיסוי אלא אם כן יגביהו קצת ור"י מפרש כגון שטמן הקדרה בקופה בדבר הניטל ולמעלה מן הקדרה מילא כל הקופה בדבר שאינו ניטל שאי אפשר לו להגיע לקדרה אם לא יטלטל דבר שאינו ניטל בידים(ט): אינו הוא ואמאי ממעטו ומשני דאית לה אוגנים וחבריה באחרנא ופריך וכי יש לו מאי הוי והתנן הטומן לפת כו' ואי גרס מקצת מגולים מאי פריך הא לא דמי לפפל שיש לו אוגנים ואומר ר"י דיש לומר דבנטיעה איכא קרקע קשה ודבוק ביותר ומדמה ליה לפפל שיש לו אוגנים ואין להקשות לפיהוס הערוך דמאי פריך מינה לשמואל לימא דהך משנה סבר טלטול מן הכלי לא שמיה טלטול (ג) כאלעזר כן תדאי ומקלת מגולין נקט משום אחריני ולא משום שבת ושמואל סבר כרבנן דאיכא למימר דמשמע ליה דמשום שבת נמי נקט לה מדלא תנא בהדיא ויטלין בשבת אפילו מכוסין ש"מ דמכוסין אסורין כרבנן ואפ"ה מקצתן מגולין אי: **כשהו ונתגלה מותר לכשותו.** נראה לר"י דה"ה דמותר לגלותו בידים ולחזור ולכסותו כמו שמותר ליטול הקדרה ולהחזירה והא דתקנ כשהו ומתגלה[א] משום דמתגלה מבעוד יום אייתי דומיא דריש לא כשהו מבעוד יום וקאמר דמותר לכסותו משתחשך אבל אם גילהו בידים מבעוד יום כדי לכסותו משתחשך אסור לכסותו משתחשך דדמיא לתחלת הטמנה:

אילו היה ר' יוסי קיים היה בפוף בו'. פי' רבינו שלמה מחמת נשיאותו דהא ר"י היה גדול מרבי כדמוכח בפ"ב דגלה (דף יד: ושם) דאמר ליה רבי ישמעאל לרבי יוסי לר' חמא בר ביסנא כדבר רבי אומר לך או כדברי אבא אמר ליה כדברי רבי אומר לי אמר ליה זהו שאומרים עליו לאדם גדול הוא שמנית דברי הרב ושומע דברי התלמיד[ב] ור"ת מפרש דולאי מתחלה[ג] היה רבי תלמידו של רבי יוסי אבל אח"כ[ד] נתחכם רבי[ה] לקראמי' התם ור' חמא סבר רבי ריש מתיבתא שכיחי רבנן גניה וחמדן אמעתתיה: **כיצד הוא עושה רשב"ג אומר נוטל את הסדינין בו'.** נראה לר"י ולה"ר פור"ת דל"ג כיצד הוא עושה[ו] דרשב"ג פליג אח"ק דלא שרי אלא להוסיף[ז] אבל להחליף אסור ורשב"ג שרי אף להחליף[ח] וכ"ש ליטול ולהחזיר אותו דבר דלא הוי כל כך תחלת הטמנה ואיימו דקאמר וכן היה רשב"ג אומר כלומר שהיה מיקל קולא אחריתי גבי הטמנה:

אבל פינה ממיחם למיחם מותר. (ט) ול"ל להאוא דאיכא דנעי בפרק הניח (לעיל לח:)[י] פינה ממיחם למיחם מהו[יא] דהתם רוצה בחמימותן לכך יש לאסור כשהוא נוגע אבל הכא גבי הטמנה כל ממה שהוא נוגע טפי שפיר דמי כדאמר לעיל רבי המיר להטמין את הנוגע וא"ת וכי לא ידע לעיל דמותר להטמין את הנוגע וכי לא ידע דשמיע ליה מאבוה הכא דשרי וי"ל דהכא דוקא דמוכח מילתא שנתכוין לגנז שפינהו ממיחם למיחם אבל קיתון של מים דלא מוכח מידי יהא אסור להטמין. מתוספות רבינו יהודה (ת"י):

או שטמן בדבר הניטל וכיסה בדבר שאינו ניטל. הקשה בקונטר' יפנה סביבה ויאחזנה בדופניה ויגביהה ויטנה על דלה דתנן בפרק נוטל (לקמן קמב:) היתה בין החביות מגביהה כו' ומתרץ דהא אוקמינן התם בשבא אבל במנים נעשה בסיס לדבר האסור וקשה דלי משיב הכא במנים אם כן במגולה מקצתה היאך נוטל ומחזיר[יב] מה בין זה לאבן שעל פי החבית דאסרי' במנים אפי' להטותה על דלה ועוד קשה לר"ת דהא תנן נוער את הכיסוי והן נופלות אפי' אינן מגולות הא אוקמינן התם בשבא אבל במנים נעשה בסיס לדבר האסור והיכא דמגולה מקצתו אין זה טלטול שמגדלו והכיסוי נופל מאליו:

מסורת הש"ס

(א) [נ"ל אמר רבין], ב) סנהדרין כד., ג) [שם דף כטע"ב], ד) [שם כד.], ה) [מו"ק יב:], ו) מו"ק יב: יומא מו. ע"ז לח. נט., ז) [נ"ל והוא], ח) [לקמן קמב: ברכות יט. פסחים קי. מו"ק יא: יב. מגילה כב: כתובות נב: פו. ב"מ עג. ע"ז ח: כח. מח: חולין קלב:], ט) תוספתא פ"ד, י) [לעיל לד.], כ) [תוספתא שם כל הנעיין עד סוף הפרק], ל) [לעיל לד.], מ) [ועי' תוספות לקמן קכב. ד"ה הא' פונלא],

הגהות הב"ח

(א) גמ' מקמי' דשמעיה מר' יומעמאל וכ' לגמר דשמעיה כו' (ב) רש"י ד"ה לו שמען וכו' ויאחזנה בדופניה ויגביהנה ויטנה: (ג) תוס' ד"ה מקלת וכו' עלעזר כרבי אלעזר בן תדאי:

לעזי רש"י

קו"ט. מעיל.

מוסף רש"י

לא משום כלאים. כלאי הכרם (ערובין עז). ולא משום שביעית. אם שנה שביעית היא (ערובין שם). ולא משום מעשר. לאיתו בעלה כעונה זו וכשעלה יעמדך לחזור ולעשר (לקמן קיג.) לו: לחמם כפרס ונתוסף ואם היה מוסיף לעשר לריך לעשר את מוספתו. ליכא למיחם לכרי דגא בפרס (ערובין שם). מותר להטמין את הצונן. מיס צונן ומחמיה שלא יחמוו, להטמינו בחול צונן בשבת (שבתדרין כד.). כבר הורה זקן. ר' יוסי לחלוקן בחביה (שם). כמה מחבבין זה את זה. בני מרן ישראל (שם). ממלא מקום אבותיו. תשוב כאביו (שם). כל שהוא נאכל כמות שהוא חי. ומיא שנו פיוסי כמות שהן (מו"ק יב.). אדם חשוב שאני. יש לו להמחיר על עלמו יותר (שם. ועי' לקמן קמב:) לפי שלמדים הימנו (כתובות פו.). אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל. כגון לחמר ומוקן (לעיל לד.).

הדרן עלך במה טומנין

רבינו חננאל

משום כלאים דלא ירק באילן הוא, ולאו משום שביעית דלאו דרישה היא, וכן משום מעשר וניטלין בשבת דלאו מחובר לקרקע אינון, ועלתא בתיובתא לשמואל. וקי"ל כי הא מתניתא דמותבינא מינה, ש"מ דסליקוסתא אע"ג דלא ארווה בגומא שרי, וכ"ש סכין דנעיצה בין הנדבך ובין הקנים. זו הלפת טומנה להתרכך כגון טמינת פגה בתבן. ממלא קיתון כו'. ואפיקנא מותר להטמין את הצונן אפילו בדבר שדרכו להטמין [כי] הא דאמר רב נחמן לדראי ואייתי לי חמין דאחים קפילא ארמאה. ואפיקנא אע"ג דקי"ל דשרי להטמין את הצונן וכל הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בשולי גרם, אדם חשוב לא איכבי ליה למיעבד הכי. ת"ר אע"פ שאמרו אין טומנין בדבר שאינו מוסיף [הבל], אבל אם בא להוסיף מוסיף. כיצד ר"ש ב"ג אומר נוטל הסדינין ומניח גלופקרין כו', פשוטה היא.

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פ"ד מה"ל שבת הלכה ד סמג לאוין סה טוש"ע אח"ח סימן רמז סעיף ד:
ל ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:
לא ג מיי' פי"ז מהלכות מלכלות אסורות הל' יד סמג לאוין קמב טור שו"ע יו"ד סימן קיג סעיף ג:
לב ד מיי' פ"ד מהלכות שבת הלכה ד סמג לאוין סה טוש"ע אח"ח סימן רמז סעיף ד:
לג ה מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ה:
לד ו (מיי') שם שם טוש"ע אח"ח סימן רעו סעיף ד:
לה ז שם סעיף ה:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אי שטמן וכו' כיון שדעתו ליטלו בשבת. עי' לעיל דף מג ע"ב תוס' ד"ה דכי"ע עלעולו:

מוסף תוספות

א. דמשמע וכו' דדוקא נתגלה בדיעבד אבל אסור לגלותו על דעת לחזור ולכסותו. ריטב"ם. ב. משמע דר' יוסי היה רבו של רבי. תוס' נדה יד: ד"ה אלוך. וא"כ לא הוה כפוף אלא מפני נשיאותו. תוס' הרא"ש. ואין נראה, דא"כ היכי מוכיח דמחבבין זה את זה, וכי בשביל נשיאות לא היה לו לפסוק כרבו. תוס' נדה יד: ד"ה אלוך. ג. (ד)בבחרותו של רבי. תוס' נדה יד: ד"ה אלוך. ד. (ו)בזקנותו, מחמת התלמידים. תוס' נדה יד: ד"ה אלוך. ה. יותר. תוס' נדה יד: ד"ה אלוך. ו. דת"ק איירי בתוספת ולא במחליף, ונוטל הגלופקרין ומניח הסדינים לאו מוסיף הוא אלא ממעט, דגלופקרין חמין יותר וכו' ונראה. תוס' הרא"ש. ז. דלא גלהו לגמרי. תוס' הרא"ש. ח. ומפרש בבכל ענין מותר להחליף, בין להחם בין להקר. תוס' הרא"ש. ט. אלמא במיחם אחר שרי טפי. תוס' לעיל לח: ד"ה פינה. י. גבי חזורת קדרה. ריטב"ם. יא. [ד]משמע איפכא. תוס' לעיל לח: ד"ה פינה. יב. אע"פ שמצדדו והכיסוי נופל מאליו, אפ"ה אסיר. תוס' הרא"ש. יג. דאפילו מניח דבר שדעתו ליטלו בשבת ולא להניחו כל השבת חשוב כשכח וכו' אע"פ שבמחכוין כיסה בדבר שאינו ניטל. תוס' לעיל מג: ד"ה דכי"ע (לפי גי' הכ"מ, ע"י"ש).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות